

Geiteutleie - et godt tillegg til melk og kjøtt

Forfatter

Roar Ree Kirkevold,

Sammendrag

Den nye gjerdeløse teknikken gir helt nye utleiemuligheter av geiter til landskapspleie. Geitebonde Torstein Kollevåg fra Kandal i Sogn og Fjordane tror dette blir god butikk for geitebønder som tør å satse. Selv opplever han at kundene strømmer på, mens geitene fort lærer å sky strømmen.

Publisert

2019

Referanse

Sau og Geit 1/2019

Utskriftsdato

03.12.2023 www.fag.nsg.no

Geiteutleie – et godt tillegg til melk og kjøtt

Den nye gjerdeløse teknikken gir helt nye utleiemuligheter av geiter til landskapspleie. Geitebonde Torstein Kollevåg fra Kandal i Sogn og Fjordane tror dette blir god butikk for geitebønder som tør å satse. Selv opplever han at kundene strømmer på, mens geitene fort lærer å sky strømmen.

Tekst og foto: Roar Ree Kirkevold

Media har brakt mange saker om Nofence i sommer. Firmaet fra Møre og Romsdal har utviklet en elektronisk klave som festes på husdyret som går på beite. I stedet for fysiske gjerder, gjerne med strøm, har denne klaven en innebygd mobil og GPS.

Teknikken finnes

Bonden legger inn hvilket område som geitene skal beite på i sin mobilapp. Selve innleggelsen er gjort på minutter. Geitene innenfor dette området merker ingenting, men når de nærmer seg det elektroniske gjerdet (grensen som bonden har definert), så sender klaven ut en pipelyd. Etter hvert som dyret nærmer seg yttergrensen, øker frekvensen på lyden. På samme måte som ved et fysisk strømgjerde; første gang skjønner jo ikke dyret hva som foregår før det får et strømstøt når grensen er overskredet. Geita reagerer instinktivt og trekker seg tilbake til sitt kjente område, altså innenfor det definerte beitet. Etter noen få strømstøt forbinder helt klart geita varslingslyden med fare for kommende støt. Hun snur og går tilbake til det trygge området uten signallyd.

Krever tålmodighet

Geitebonde Per Kandal og fersk geitebonde og kulturarbeider Torstein Kollevåg er naboer. De har i år testet Nofence på 30 geiter i nærområdet sitt.

– Det kreves litt tålmodighet og geitekunnskap i begynnelsen, sier Per Kandal. Setter du klaver på ti geiter og slipper dem på helt ukjent beite, så kan de bli frustrerte før de finner ut hvordan de skal unngå strømstøtet. Det samme skjer om du definerer beitet slik at fjøset ligger utenfor, men i synlig avstand. Når geita får støt, vil

hun automatisk søke mot et sikkert sted. Som for eksempel utsiden av fjøset.

Derfor har de to geitebøndene funnet ut at du må starte opplæringen med noen veldig få geiter som har mulighet til å søke tilbake til sine fra før trygge plasser innenfor det digitale gjerdet.

– Når du har trent opp flere geiter i flokken, går innlæringen til de nye som får klave senere, mye raskere, sier Torstein Kollevåg.

– Dessuten er det forskjellige detaljer som du må lære deg, for å få suksess sammen med geitene, sier Per.

- En utrolig oppfinnelse

Nofence er en utrolig oppfinnelse, men det fritar ikke bøndene fra å tenke. Som et eksempel nevner han at teknikken egner seg godt til stripebeiting, som ellers er svært arbeidskrevende i form av gjerding. Men når geitene har funnet sitt sikre sted, så må du ikke endre beiteområdet slik at dette blir liggende på utsiden. Da forvirrer du geitene unødige.

– Du må finne din egen praksis, sier Per som også sier at selve klavene fungerer godt nå etter diverse justering.

– Vi var pilotkunder, og det var interessant, smiler han.

Mobil- og GPS-dekning

– I praksis må du gå i beiteområdet før du definerer det, sier de begge. Hvor er vannkilden? Og hvor er det naturlig å legge grensene? Dessuten må du være sikker på at det både er mobil- og GPS-dekning i hele beiteområdet for å ha god nok oversikt.

Mobildekningen gir deg jevnlig oppdateringer om dyrenes bevegelse, mens GPS-signalene styrer gjerdefunksjonen til

Bildetekst...
Bildetekst...

dyret og gir signal og eventuelt støt. Begge bøndene er enige om at på tross av at Nofence-systemet er til å stole på, så må du følge med. Særlig i begynnelsen. Det hender at geita springer fremover og ut av beitet ved støt. Når du (og geitene) har fått litt trening, går alt fint.

Geiter er individualister

De demonstrerer på egne geiter på et stort jorde med godt beite. En stripe av det er definert som inngjerdet. Så stiller de seg på utsiden av det definerte området, men ute på jordet, og roper inn geitene. Alle kommer løpende mot bøndene i håp om at de har godteri med seg. Så fort den første geita oppfatter advarsellyden, stopper hun momentant opp. Når de andre tar henne igjen (og alle har lyd), snur de og går tilbake til sikker og lydløs sone. Godteri eller ikke. De har lært systemet å kjenne. Per forteller at noen geiter utfordrer lyden helt ut mot støtet for å få med det siste fristende bladet, mens andre snur så fort lyden kommer.

– Geiter er individualister, smiler Torstein.

– Jeg vil si at Nofence-teknikken er den største oppfinnelsen innen beiting siden traktoren kom, påstår han.

Målet hans er å kjøpe 100 klaver, slik at han kan øke inntjeningen dramatisk. ►

Bildetekst...
Bildetekst...

Et helt nytt geitemarked

Med Nofence-teknikken åpner et helt nytt marked seg for aktive geitebønder.

– Da jeg først fikk demonstrert dette utstyret, så tenkte jeg umiddelbart på utleie av geiter, sier Torstein Kollevåg.

Landet vårt gror jo igjen og både private og det offentlige bruker store pengesummer på å holde kratt nede der de må bruke arealet. Manuell rydding er så kostbart at få har råd til å «bare holde landskapet åpent».

Nettselskapene

I Norge finnes det hundretusener av dekar under kraftgater. Her er det gode lysforhold, og jevnlig må nettselskapene ut å rydde disse for busker og kratt. Ofte på uveisomme steder.

– Kostbart, sier Torstein. Så derfor leier vi ut geiter til en fast døgnpris alt inklusiv.

– Vi har testet en del i år, og når vi har flokker på rundt ti geiter, så virker dette fint. Vel og merke når de større trærne har blitt felt, for geitene er ikke giraffer heller, sier Per.

Men geiter foretrekker faktisk busker og kratt foran saftig gress. Fire, fem år etter ryddingen er det optimalt å leie inn geiter. Det er altså ikke nødvendig å beite ned hvert år.

Miljøregnskap

– Så ikke bare får nettselskapet holdt vegetasjonen i kraftgatene nede på en miljømessig helt strålende måte (null CO₂-utslipp bortsett fra litt geitetarmgass i ny og

ne), men slik produserer vi kjøtt på beiter som ingen andre kan utnytte, hevder Torstein.

– Det er komplett umulig å gjerde inn kraftgatene, det vet vi alle, legger han til.

Flere kunder

Torstein har mange kundegrupper klare.

– Mange bønder har sluttet med husdyr og/eller beiting, sier han. Sakte (eller egentlig ganske fort) gror gårdene igjen.

– Kanskje kan flere bønder og grendefolk gå sammen og leie inn våre geiter til å holde krattet nede, spør han. Folk han har luftet ideen med, er utelukkende positive.

– Og hva med offentlige arealforvaltere som parkvesenet, spør han. Geiter i nærmiljøet vil bli møtt med glede og nysgjerrighet, ikke som når det durer inn dieseldrevet redskap på belter eller hvinende motorsager.

Penger

De vil ikke gå ut med kalkylene sine fordi døgnleien er et forhold som avhenger av mange forhold, men de betaler et par tusen kroner for hver klave og en døgnpris for support til Nofence.

Bildetekst...

Bildetekst...

De to geitebøndene testet utleie av 30 geiter i sommer.

– Utleie kan gi oss en tredje inntekt på de dyrene vi allerede har. Vi kan nå øke omsetningen på gården uten å investere i nye driftsbygninger eller øke besetningen, slår Torstein fast. De to mener at vi nå må snu utviklingen i norsk landbruk, og øke inntjeningen på de dyrene vi allerede har, ikke nødvendigvis øke antall dyr og minske inntjening pr. dyr.

– Jeg er nok mer bonde enn markedsfører, smiler Per, men dette ser bra ut også for min del. Det geniale med Nofence og utleie, er at her kan jeg bruke de uproduktive dyrene mine som jeg ellers ikke hadde mulighet til å fø opp til god slaktevekt.

Med elektroniske gjerder, en god por-sjon oppfinnsomhet og tid til å følge opp (for utleie gjør seg ikke selv, altså), så burde dette bli en mulighet for distriktsjordbruket som virkelig kan tilføre geitebønder mange steder et sårt etterlengtet løft i inntektene.

– Vi må ikke være redde for å finne nye måter å jobbe på, sier Torstein. Vi mennesker er ekstremt flinke til å skape, men like ekstremt dårlige til å tørre når det gjelder.

– Kom igjen geitebønder, oppfordrer han. Nå er tiden inne for å tørre.

Nofence AS

Selger teknologi som gjør det mulig å beite uten fysiske gjerder. Godkjent for geit.

Når dyret nærmer seg ytterkant av beitet som dyreholderen har satt, kommer en pipelyd som øker i frekvens etter hvert som dyret nærmer seg selve ytterkanten. Passeres ytterkanten får dyret et strømstøt. I løpet av én til to dager lærer de å forbinde lyden med at de må snu.

Oscar Hovde Berntsen

Nofence AS er et norsk eid selskap etablert i 2011, hvor praktisk talt samtlige aksjer tilhører folk som arbeider i selskapet på Nordmøre. Skal ut i verden etter investeringsmidler i høst. Gründer (og geitebonde) er Oscar Hovde Berntsen. Nofence har tillatelse til å selge GPS-styrte klaver til geit (som gjør tradisjonelle gjerder overflødig i områder med GPS- og mobildekning). Det søkes nå om også å kunne ta teknologien i bruk på storfe og sau, men dette krever omfattende forskning. Så foreløpig kan teknologien kun brukes på geiter. Teknologien er patentert i Norge og USA og de venter på avklaring i EU.

Mer om praktisk bruk av Nofence:

- I prinsipp bør alle dyrene i flokken ha klave.
- Opplæring av dyrene tar en til to dager hvis dyrene er i trygge omgivelser og at de kjenner dyreholderen som følger dem opp. Annen opplæring går bra, men tar noe lenger tid.
- Det finnes teknikker for å definere logiske beiteområder for geitene som bør prioriteres.
- Det kreves ikke ny opplæring av dyrene ved bytte av beite.
- Det må være både GPS- og mobildekning i beiteområdet. All kommunikasjon mellom klavene og appen foregår via Telias nett.
- Klaven rapporterer hvert 15. minutt, men dette kan endres av dyreholderen.
- Hver klave har tre solceller og målet er at klaven skal ha strøm nok til en hel beitesesong. Foreløpig må batteribytte påregnes. Dyreholderen kan gjøre en del for å spare strøm.
- Signallyden er målt til 40 dB 20 cm fra klaven og strømsignalet oppgis til

Bildetekst...

å være 1/50-del av konvensjonelle, fysiske strømgjerder. Et strømstøt er programmert til 0,5 sekunder.

- Stjalne klaver kan ikke brukes videre.
- Mister dyret klaven, kan man normalt søke den opp med en treffsikkerhet på ti meter.
- Grensen har litt varierende presisjon

avhengig av GPS-forholdene på stedet, men fem meters margin er tilstrekkelig.

- Kje holder seg normalt til moren til de er seks måneder, men dette varierer noe. Etter det bør de ha egen klave.
- Bukker kan fort ignorere strømstøt hvis «damer» lokker i nærheten.

Annonse 1/4 side